

vanju pri izvenšolskem delu s tem, da je prestavljen na štirirazrednico v Slovenske gorice, kjer ima najmanj dve uri do postaje.

Zakaj?

Zato, ker je tako želelo par magnatov politikov ne iz narodnih in državnih ozirov, ampak iz zgolj politično osebnih razlogov. Značilno je dejstvo, da je vlogo na velikega župana podpisalo proti premestitvi Lešnika izmed 85 občinskih volilcev Slovencev v Marenbergu nad ¼. Ti volilci pripadajo vsem strankam in slojem. In kljub temu se je premestitev izvršila, ne ker to zahtevajo šolski, državni in narodni interesi, ampak ker jo je zahtevalo par osebnih nasprotnikov tov. Lešnika, ker jim kot značaj ni mogel in ni hotel biti slepo orodje za dosego njihovih osebnih namenov. Tu je iskati prvotnega in pravega vzroka njegovi premestitvi.

Ob konstataciji teh dejstev nam silijo trpke besede izpod peresa. Vendar se vzdržimo vsakega nadaljnjega komentarja ter si ga prihranimo za drugič.

Ta nenavadna persekucija zaslužnega šolnika, organizatorja in obmejnega narodnega delavca nam razgalja nezdrav položaj, v katerega prihaja šola in učiteljstvo po delitvi prosvetne uprave in podreditvi velikim županom. Svoj čas je hotel izvršiti nekaj podobnega g. namestnik Hribar z našim tov. Möderndorferjem. Vse odločnega odpora pa se namera ni izvršila, kar je bilo le upravi sami na korist. — In danes?! Momentano je organizacija brez moči. A taki slučajji bodo v nas vzbudili silo, o katerih se merodajnim krogom niti ne sanja. Taka dejstva ne smejo ostati pozabljena in omejena samo na Slovenijo. O njih mora zaznati vsa jugoslovenska javnost in prodreti morajo do najvišjih krogov, da bodo sami videli, kako se jih iz golih osebnost-strankarskih motivov izrablja in s tem neizmerno škoduje narodu in državi.

Gibanje učiteljske omladine.

—uč 11, sestanek učiteljskega naraščaja v Mariboru. Ta sestanek nam bo vsem, ki smo se ga udeležili, ostal v trajnem spominu. Bil je namreč širše zasnovan in nam je nudil poleg teoretičnega tudi mnogo praktičnega. Predsednik našega odseka nas je, nad 30 kandidatom in kandidatini, povedel dne 20. t. m. ob 2. uri popoldne v vinarstvo in sadjarsko šolo v Mariboru. Tam nas je pričakal g. prof. Priol, ki se je takoj ljubezljivo odzval naši prošnji, da nam na licu mesta nudi nekaj praktičnega odnosno nazornega iz vrtnarstva, čebelarstva in sadjarstva. G. prof. Priol nam je razkazal najprej zbirko učil, ki je te vrste morda edina popolna v naši domovini. Vse najbistvenije ima, tako iz sadjarstva, poljedelstva, vrtnarstva, vinarstva in živinoreje. Nato smo si ogledali meteorološko postajo, ki je tudi popolna; poleg že znanih aparatov sta nas zanimala zlasti natančna barograf in heliograf. Iz sadjarstva nam je v starem in novem špallirnem vrtu g. prof. razložil vzgojo raznih špallirnih vrst in oblik. V sadnem

Alj se namerava na tak način reševati naše že itak zavoženo obmejno vprašanje in šolstvo?

Enako, kakor v mariborski oblasti, prihajajo zopet nova poročila o premeštvah po čl. 71. v ljubljanski oblasti. Premeščenj so: Ivan Pirnat iz Mokronoga, Ema Zamej iz Žužemberka in Angela Locker-Kunej.

Ne moremo podrobno govoriti o teh premeščenjih, ker nam motivi niso znani.

Eno je gotovo, da disciplinskega pravoreka po čin. zak. ni bilo, in to je dovolj. Kršil se je činovniški zakon in učiteljska stalnost. Lajiki so dobili svoj vpliv na vprašanja, o katerih bi ne smeli imeti tako odločilne moči.

Upali smo, da bo člen 71. nehal igrati svojo vlogo in bodo zavladale pravne razmere v interesu prosvete in državne konsolidacije. Toda še ni prišlo do uvidevnosti in naši opomini so zaman, zaman vsa opozorila, da povzročita to stanje upravičeno hudo kri pri učiteljstvu.

Ne strašimo se povedati javno, da se jim je posrečilo odvzeti naši organizaciji odločilni vpliv; toda to smatramo samo za momentano, ker smo trdno prepričani, da se bo organizaciji posrečilo dobiti s smotrnim delom tako pozicijo v narodu, da se jo bo moralo upoštevati.

Zato kličemo vsem tovarišem in tovarišicam: naj vas ne slepi momentani položaj z ozirom na reševanje naših zadev. To naj najde primeren odmev, s podvojeno silo pa na delo za ojačenje našega stanu potom organizacije. Na krov!

Vse sedanje pojave pa moramo prepoznati kot posledice delitve prosvete uprave, s katero se je podredila prosvetna uprava politični upravi, ki dovoljuje potom strank kvarni vpliv lajikov na učiteljske personalije.

vrtu nas je opozoril na razliko visokodebelnega in grmičastega drevja, tako v odgoji, potrebah in prinosu. Ogledali smo si tudi sušilnice za sadje, stiskalnice, strojčke za obiranje, lupljenje in rezanje sadja, aparate za vkuhanje sadja in napravlanje marmelade. Pri tem je opozoril g. prof. tovarišice, ki so se zelo zanimale za vsako stvar, na vsakoletni jesenski tečaj za vkuhanje sadja na sadjarski šoli v Mariboru. Ogledali smo si še sadno klet, kako je treba sadje spravljati in vinsko klet z mlinci za sadje in grozdje in dvodelno hidravlično stiskalnico. Nato smo se izprehodili po vinogradu, zanimali se za razne vrste trt, način obrezovanja, okopavanja in privezovanja. Bil je lep, krasen, solnčen popoldan, ki nam je razigral naša mlada srca, zato bo g. prof. že oprostil, ako nismo vseh besed ujeli. In z gorice smo jo mahnila za g. prof. na vrt in k čebelicam, ki pa so še spale, ker zanje je bilo le še premrzlo. Na vrtu pa nas je g. prof. pridobil, da bomo gojili v svoje veselje tudi jagode, maline, ribezl in kosmulje, poleg cvetic in kar je najvažneje: zelenjadi v toplih in na odprtih gredah. Četrta ura je že odbila, ko smo se prav tako veseli

kakor smo prišli, poslovili od g. prof. Priola s hvaležnim srcem, a s prošnjo, da nas zopet povabi, ko bosta vrt in sadonosnik v svatovski obleki in bodo čebelice letale k njima v goste. Obljubil nam je, da nas bo povabil. Hvala gosp. prof. Priol. — Dne 21. t. m., v soboto pa se je drage volje odzval našemu povabilu g. prof. inž. Petkovšek z vinarske šole in nam predaval o: »Nadaljnji samozobrazbi učitelja za gospodarsko delovanje med kmetiškimi ljudstvom«. To njegovo strokovno predavanje, govorno s tovariško besedo, smo si beležili vsi. Bilo je široko zasnovano, važno in nas je obogatilo. Uvodoma je g. prof. Petkovšek omenil šolske predmete, ki se nanašajo na to snov — ki pa nikakor niso zadostni in niti ne taki, da bi dali učitelju, ki naj bi bil pionir, organizator gospodarskega dela na deželi, zadostni vpogled — in podlago za to delo. Govoril je nato o gospodarskih predmetih, s katerimi bi se moral vsak učitelj seznaniti; to so: 1. Državni nauki: agrarna, obrtna, trgovska, prometna, kulturno gospodarska in socialno državna politika. 2. Gospodarstvo kmeta in njegovi odnosi napram obrtnikom, trgovcem in državi. 3. Zakonodajja: zboljšanje v kmetijstvu, varstvo polj, živinoreja, davčni zakon. 4. Zadrugištvo: organizacija društev in zadrug (zlasti notranje delo, za katero naj se zanimajo tudi učiteljice). 5. Kmetijsko spise: knjigovodstvo, računstvo, vloge, pobotnice, račun. Učitelj je oni, na katerega se vse obrača. Treba je poglobitve, samozobrazbe, šola nudi premo. Katere knjige že imamo? 1. Iz narodnega gospodarstva: Žun: Osnovni nauki narodnega gospodarstva. Brezgar: Osnutek slov. narodnega gospodarstva. 2. Sociologija: Dr. Iv. Krek: Socijalizem. Ušeničnik: Sociologija. Abditus: Problemi malega naroda. Dr. Gosar: Socijalna ekonomija. 3. Zakonodajja: »Uradni list«, »Trgovski list«, »Občinska uprava«, »Narodni gospodar«, »Kmetovalec«. Članki v dnevnikih pod »Gospodarstvo«, ki so v današnjih časih velike važnosti. Treba jih je izrezovati in urejati. 4. Knjigovodstvo: Podlesnik: Knjigovodstvo 1. in 2. del. Sič: Splošno knjigovodstvo. Trgovsko računstvo. Krotmajer: Amerikansko knjigovodstvo. 5. Sestava gospodarskih pogodb, prošnji, dolžnih pisem itd. Podkrajšek: Veliki spisovnik. Dolžan: Knjiga uradnih vlog. 6. Zadrugištvo: Lapajne: Jugoslov. posojilničar in zadrugar. »Narodni gospodar«, mesečnik, ki ga izdajata Zadruga in gospodarska zveza v Ljubljani. — Povdarjal je g. prof., da je teoretični študij podlaga praktičnemu udeleževanju. Predvsem je treba samozobrazbe, šele potem sledi delo. Sodelovati pa je treba čimprej, ne le gledati in čakati. Spoznaj se, za kaj si sposoben, do česa imaš veselje in tistega dela se oprimi. Ne začenjaj povsod — ne v kolikih društvih si član, ampak v katerem se res udeležuješ, to je merilo za vsakega. Učitelj je duševni delavec in ne ročni — in kmet zahteva predvsem duševne pomoči. Izobrazba učencev, izobrazba šoli odrasle mladine, izobrazba naroda. Specijalizirati se za delo v organizacijah, za duševno pomoč pri go-

spodarskem delu; za kmetijsko delo je že precej tečajev dobro obiskanih. Stopi kot član v kako gospodarsko organizacijo, delaj, bodi odbornik, tajnik, vodi delo — ne daj, da drugi manj izobražen prevzame delo, in vse te bo ljubilo. Učitelj je vedno manj, učiteljic več, treba je torej tudi učiteljic-delavk. Gospodinjski tečaj. Učiteljice sodelujejo in nadaljujejo delo, ki ga je zapolnil gospodarski tečaj. Vzbujajo zanimanje za narodno vezenine, narodno blago, sodelujejo pri notranjem delu v gospodarskih organizacijah. Važnost gospodinjske domače ognjišče je torišče in žarišče vsega dela. Učitelj je med vsemi stanovi edini, ki je takoj, še mlad vržen med narod, sredi dela. Sodeluj, kdor čaka, je izgubljen, izpopolnjen se. 1. Zahtevajte učiteljskih tečajev — ne dolgih, vromesečnih, ampak kratkih, a mnogo. Vsak učitelj bi moral imeti najmanj 4 ali 5 tečajev, in to takoj že v prvi dobi. Zahtevajte specijaliziranih tečajev: kmetijski, sadjarski, čebelarški, vrtnarski, praktični zadrugiški, knjigovodstveni, društveno organizatorični in še drugi tečajji. 2. Prirečajte izlete, več učiteljev z istimi interesi, n. pr. obiščite dobro organizirane zadruge, da vidite, kar želite videti, kmetijske šole, tovarne. Na licu mesta dobite več, kot če bi preštudirali knjige o isti snovi. 3. Lastno delovanje med mladino, ki je šoli odrasla, da se privadite nastopati in delati med starejšimi, že izkušenejšimi. Kmetijsko nadaljevalne šole od 14.—17. leta — a ne pretiravati v teh šolah z delom na polju in vrtu. Mladina mora biti zmožna, da čita in razume strokovne liste, da sledi napredku, da ljubi naravo in se uči od nje, da pojmi zakonodajo, računstvo, da si zna v najvažnejših vprašanjih pomagati. Učitelj naj se zaveda važnosti tega dela — in zato naj dela. Kdor ne dela, je ničla. Kdor ne dela, je parasit na narodovem telesu. Učiteljstvo, ki bo delalo v tem smislu med narodom, bo prevzelo vodstvo naroda v svoje roke.

Zapisnikarja.

Kulturno gibanje.

UČITELJSTVU V MARIBORSKI OBLASTI!

Glavna naloga učiteljstva je in ostane, da bodi učitelj v prvi vrsti vzgojitelj izročene mu mladine — ako se pristavimo, da razumemo pod tem tudi še vzgojo pošolske mladine, v kolikor je to v posameznih krajih mogoče.

Pri tem delu srečuje učitelja vse polno problemov, ki jim pride le pedagoško utrjen učitelj do dna. V spoznanju, da je od njegovega pedagoškega znanja in takta odvisno toliko v življenju mladine, bo vsak napreden učitelj rad žrtvoval časa, da si pridobi potrebno znanje in psihologijo otroka, psihologijo pubertetne dobe, etike, estetike, sociologije in še raznih stranskih vprašanj, ki se ob čitanju teh del vzbujajo v nas. Tako utrjenemu učitelju bo mnogo lažje voditi deco in znanje ga bo obvarovalo pred napakami, ki jim ravno učitelji tako lahko zapademo.

ne boste dobili nikjer, ker ni nobene gostilne in tudi daleč naokoli ne.

Poslovim se in odidem naravnost proti šoli. Je bilo to pritično majhno poslopje; na eni strani je bila šolska soba, na drugi pa učiteljevo stanovanje, obstoječe iz sobe in kuhinje. To stanovanje je zasedel mežnar, ki je bil obenem tudi čevljar. Potrkam na vrata, vstopim v sobo in mu povem, kdo sem. Prav nič me ni bil vesel, to se mu je videlo na obrazu, ker je vedel, da je z mojim prihodom tudi konec njegovega mežnarstva in organiziranja ter s tem tudi stanovanja; vendar pa se je kolikor toliko obvladal in spustil z menoj v razgovor. Med razgovorom sem si ogledaval sobo. Bila je silno zanemarjena; vse stene so bile polne nesnage. Imel je namreč mnogo majhnih otrok, ki niso poznali snage. Ker mi je cerkovnik povedal, da ima po dogovoru pravico še pol leta ostati v tem stanovanju, ga vprašam, kje naj stanujem ta čas in kje dobim hrano. Nasvetuje mi, naj prosim župnika, morda mi dovoli, da stanujem ta čas v sobi, namenjeni za kaplana, ki ga pa tu še dolgo ne bo; morda mi da tudi hrano. Grem nazaj k župniku. Prosil sem ga, naj mi dovoli, da stanujem začasno v kaplanovi sobi in naj mi daje tudi hrano toliko časa, da bo stanovanje v šoli prosto, potem pride itak k meni moja sestra, ki mi bo gospodinjala. Mož spočetka ni hotel

privoliti, da vzamem kaplanovo sobo, pa tudi me ni hotel sprejeti na hrano. Po daljši prošnji se je vendar vdal za oboje. Ko ga vprašam, koliko bom plačeval za hrano, mi odgovori: »Trinajst goldinarjev na mesec.« To je bila zame velikanska vsota, zato ponovim vprašanje: »Trinajst goldinarjev na mesec?« Omolknem za hip, potem pa pravim: »Prav rad bi Vam jih dal, a kje naj jih vzamem, ko imam v celem letu le 60 gld. plače?« On hitro na to: »Vzamem si pač Vašo bero!« Pa kaj sem hotel. Molčal sem na to in zadovoljen sem moral biti, da sem sploh prišel do stanovanja in hrane, ker bi se sicer res moral vrniti domov.

Takoj naslednji dan sem se lotil izpisovanja iz matrice šoloobveznih otrok. Ko sem bil z delom gotov, sem prošil župnika, da v cerkvi oznanj vse potrebno glede vpisovanja in pričetka šole.

Na dan vpisovanja so prišli v šolo kmetje iz vasi in okolice in vsakdo me je gledal nekako nezaupljivo, češ, kaj tale mlad človek nam bo sedaj orglal? Bili so namreč nad vse navezani na starega čevljarja, ki jim je orglal marše in poskočnice, da je bilo veselje.

S poukom sem pričel. Pri cerkvenih opravilih pa sem opazoval mežnarja, da ga posnemam in ustrezem ljudem. Toda orglanje in petje njegovo mi nikakor ni bilo všeč. Mežnar je bil samouk, orglal je seveda brez not pesmi, ki jih je pesnil

sam in komponiral tudi sam po napevih, ki so jih v one kraje zanesli tuji muzikantje. Za vse praznike je imel pripravljene posebne pesmi, tako n. pr. je pel o Božiču:

»Marija je jokala, sv. Jožef je klev, ker ga ta betlehemiški folk pod streho ni vzev.«

Za Božič pa je tudi spesnil pesem, ki je bila bolj smešna kot resna. Imela je mnogo kitic, a tu naj navedem samo prvo, ki se je glasila:

Zbor: »Osel, volek tam stoji.«
Prvi pastirec: »Stoji.«
Drugi pastirec: »Kaj nek' tam tako šumi?«
Prvi pastirec: »Šumi.«
Drugi pastirec: »Kaj je?«
Prvi pastirec: »Angel je.«
Zbor v hitrem tempo: »Angel je, angel je, pejmjo pogledat, kaj nam če.«

Za svetega Štefana je zložil:

»Sveti Štefan, ti presrečni, kak si velik ti svetnik, so te grdo spotali in s kamni pokali.«

Predpustom pa je zapel pri maši ohcetno:

»Oh, kaj za'n trošt in veselje pri tej nebeški ohceti, ki ne bo nikdar jenjala, bo na večno gverala.«

Vse te pesmi so bile ljudem nad vse všeč, a vendar sem si domišljal, da jim

bodo nove pesmi, ki jih bom jaz orglal in pel, sigurno bolj ugajale, saj jih je spesnil Blaž Potočnik, harmoniziral pa tedaj slavni Rihar. A zelo sem se motil. Ko sem prvokrat pri maši igral in pel, so me iz cerkve grede gledale ženske in moški postrani z vidnim nezadovoljstvom. Vendar pa nisem izgubil poguma, saj sem bil prepričan, da se bodo ljudje navadili tudi na nove pesmi in nisem se motil. Čedalje bolj so se privadili mojemu petju in orglanju in bili so naposled prav zadovoljni z menoj, le župniku sem bil še vedno trn v peti, ni mogel preboleti, da je zgubil svojega organista-čevljarja. Nikakor mu nisem mogel ustreči, četudi sem se za to trudil na vse načine. Šolo sem opravljal vestno, a doseči nisem mogel uspehov, ki sem si jih želel, ker mi je odzval župnik večino ur. Prišel je vsak dan v šolo, v kateri uri se mu je pač zljubilo, ter poučeval krščanski nauk. Njegovemu pouku pa sem moral seveda prisostvovati vedno. Sesti sem moral v zadnjo klopi in poslušati župnikov pouk. Nekoč pa mu rečem: »Gospod župnik, Vi ste vedno v šoli s svojim krščanskim naukom ter mi jemljete čas, kdaj pa naj jaz naučim mladino drugih predmetov?« — »Krščanski nauk je prvi, Vaši predmeti pa so zadnji in če se jih tudi ne nauče, nič ne de,« je bil osoren odgovor.

(Dalje prihodnjich.)